

รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง
สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 4
The Internal Supervision Model of Banpongkasang School
Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 4

สุชาดา ศรีรักษา¹ และ จตุรงค์ ณะสีลังกูร²

Suchada Sriraksa¹ and Chaturong Thanaseelangkun²

สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

Department of Education Administration, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Thailand

Corresponding Author, E-mail: ¹suchadaps001@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์การวิจัย 1) เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 2) เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 และ 3) เพื่อประเมินรูปแบบการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ซึ่งแบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ ระยะที่ 1 การศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้แก่ การศึกษาสภาพการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง โดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษา และครูที่รับผิดชอบเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบบันทึกการสนทนากลุ่ม การศึกษาแนวทางการนิเทศภายในโดยการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ จำนวน 3 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลนำมาสรุปเป็นความเรียงเพื่อเป็นแนวทางในการออกแบบการนิเทศภายใน ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง ประกอบด้วยผู้บริหาร บุคลากร ผู้วิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ จำนวน 8 คน และการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง หาความเหมาะสมความเป็นไปได้ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ คือ แบบประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีลักษณะแบบสอบถามแบบมาตราส่วนค่า 5 ระดับ ตามแบบของ Likert ดำเนินการวิเคราะห์เพื่อหาค่าสถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 4 ประสพปัญหาสำคัญในการจัดการนิเทศภายในเนื่องจากบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ภาระงานตกอยู่กับครูเพียงบางกลุ่ม ส่งผลให้กระบวนการนิเทศ การรายงานผลขาดความต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ 2. รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 4 มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ 3) วิธีการดำเนินงาน ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและการกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อและเครื่องมือ 4) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา (โดยใช้กระบวนการวงจร PDCA ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ และเครือข่ายความร่วมมือ) 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ 3. ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาานครราชสีมา เขต 4 พบว่า โดยรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.95 S.D. = 0.04) และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.83 S.D. = 0.09)

องค์ความรู้จากงานวิจัยนี้ช่วยเปลี่ยนการนิเทศจากการพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญรายบุคคล ไปสู่การนิเทศที่เน้นการมีส่วนร่วมของครูและเครือข่ายความร่วมมือทุกคน ซึ่งช่วยแก้ปัญหข้อจำกัดด้านบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการนิเทศได้อย่างทั่วถึงต่อเนื่อง และเป็นระบบผ่านวงจร PDCA และเครือข่ายความร่วมมือ

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศภายใน; รูปแบบการนิเทศภายใน; โรงเรียนขนาดเล็ก; ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ (PLC); วงจร PDCA

Abstract

This Article aimed to study (1) to study the current state of internal supervision at Ban Pongkasang School under the Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area Office 4 (2) to develop an internal supervision model for the school and (3) to evaluate the implementation of the developed internal supervision model. This study employed a mixed-methods research design, divided into two distinct phases. Phase 1 involved a qualitative study of internal supervision at Banpongkasang School under the Nakhonratchasima Primary Educational Service Area Office 4. Data were collected through focus group discussions with the school principal and four teachers responsible for internal supervision. Additionally, best practices were identified through semi-structured interviews with three purposively selected experts—school directors at the provincial and district levels known for excellence in supervision. Data were synthesized using content analysis to establish guidelines for the design of the supervision model. Phase 2 focused on the development of the internal supervision model. This

phase integrated qualitative methods, including a drafting process involving the school administrator, staff, the researcher, and thesis advisors (8 participants in total), and quantitative methods to evaluate the model. The model's appropriateness and feasibility were assessed by five experts using a 5-point Likert questionnaire. Data were analyzed using Mean ($\bar{X}$) and Standard Deviation (S.D.). The research findings were as follows: 1. Current State of Internal Supervision: Banpongkasang School faced significant challenges due to its context as a small school with limited specialized personnel. Consequently, the supervision workload fell on a small group of teachers, leading to inconsistent monitoring and reporting, which hindered systematic instructional development. 2. The Developed Model: The internal supervision model consists of five key components: 1) Objectives, 2) Principles, 3) Implementation Process, 4) Evaluation, and 5) Success Conditions. The implementation process itself comprises five steps: (1) assessing current states, problems, and needs; (2) planning and selecting alternatives; (3) creating media and tools; (4) conducting supervision (utilizing the PDCA cycle, Professional Learning Communities (PLC), and collaborative networks); and (5) evaluation. 3. Evaluation Results: The experts rated the overall internal supervision model at the highest level of appropriateness ($\bar{X}$ = 4.95, S.D. = 0.04) and the highest level of feasibility ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = 0.09).

The research findings contribute to transforming internal supervision from a reliance on individual specialists to a participatory approach involving all teachers and collaborative networks. This transition effectively addresses personnel constraints in small-sized schools, enabling the institution to manage supervision inclusively, continuously, and systematically through the PDCA cycle and collaborative networks.

Keywords: Internal Supervision Process; Internal Supervision Model; Small School Management; Professional Learning Community (PLC); PDCA Cycle

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ในหมวดที่ 4 แนวการจัดการศึกษา มาตรา 22 กล่าวว่า “การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ” (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) การนิเทศภายในช่วยส่งเสริมและปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนผ่านความร่วมมือของบุคลากร โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการนิเทศครู เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งยังช่วยสะท้อนการสอน พัฒนาศักยภาพครู แก้ปัญหาการเรียนรู้ และเป็นข้อมูลสำหรับวางแผนพัฒนาการศึกษา สื่อ และนวัตกรรม อันนำไปสู่การ

ยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องตามมาตรฐานของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

รายงานการประเมินตนเอง (Self-Assessment Report) ปีการศึกษา 2567 ของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง พบว่า มาตรฐานด้านมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อยู่ในระดับคุณภาพดี และด้านคุณภาพผู้เรียน มีผลการประเมินระดับคุณภาพดี นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีผลการทดสอบระดับชาติ NT ในด้านคณิตศาสตร์ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 44.50 ต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ด้านภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 43.30 นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีผลการทดสอบระดับชาติวิชาวิทยาศาสตร์วิชาเดียว ที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ซึ่งยังคงไม่บรรลุเป้าหมายที่สถานศึกษากำหนดไว้ เกิดจากการนิเทศภายในของสถานศึกษาที่ยังไม่เป็นระบบที่ชัดเจน และงานวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนา (รายงานการประเมินตนเองโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 เพื่อนำผลวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง ในกำกับของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน เพื่อให้ผู้เรียนมีศักยภาพสูงขึ้น และบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษาตอบสนองความก้าวหน้าต่อการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน นำไปสู่การพัฒนาคุณภาพในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4
2. เพื่อพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4
3. เพื่อประเมินรูปแบบการดำเนินงานนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

การทบทวนวรรณกรรม

การนิเทศการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้และการสอนและวิชาชีพครู เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม ความรู้ และเทคโนโลยี โดยมีบทบาทในการสนับสนุนครูปรับปรุงการสอน และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษา การนิเทศภายในโรงเรียน จึงมีความจำเป็นเนื่องจากศึกษานิเทศก์มีจำนวนจำกัด บุคลากรภายในเข้าใจปัญหาในโรงเรียนได้ดีกว่าและสามารถติดตาม ช่วยเหลือ และพัฒนาครูอย่างใกล้ชิดต่อเนื่อง ส่งผลให้การจัดการศึกษาเกิด

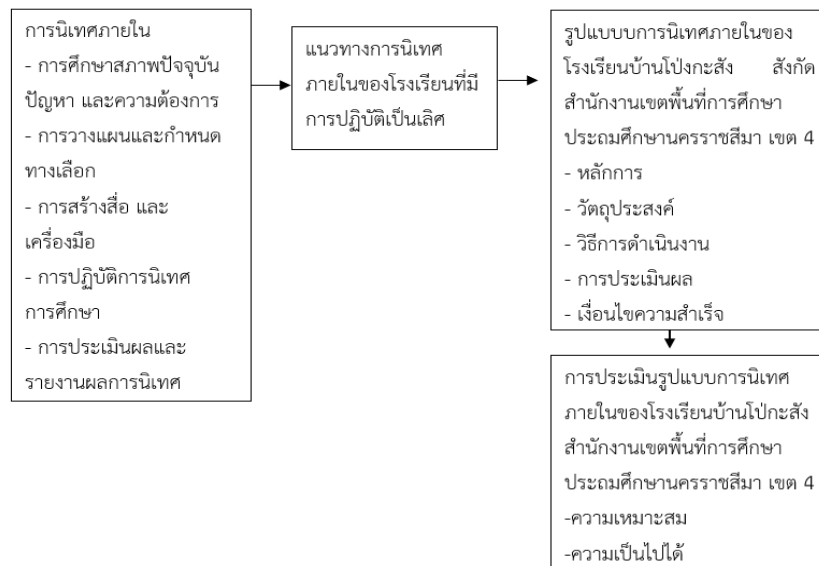

ประสิทธิภาพและมาตรฐานที่ดีขึ้นอย่างยั่งยืน ซึ่งมีความจำเป็นสำหรับบุคลากรในสถานศึกษาเป็นอย่างมาก เพราะเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา การนิเทศการเรียนรู้การสอนสามารถก่อให้เกิดความคิดใหม่ ๆ แก่ครูในการที่จะพัฒนาการเรียนการสอน การแสวงหาความรู้และปรับปรุงตนเองให้มีคุณภาพอยู่เสมอ (กนกกาญจน์ ศรีเนตร, 2558)

องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายใน มีหลากหลายองค์ประกอบด้วยกัน เช่น ทิศนา แคมมณี และคณะ (2550) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของรูปแบบ ว่ามีองค์ประกอบที่สำคัญ 6 องค์ประกอบ คือ 1) วัตถุประสงค์ แนวคิด 2) บริบทและเงื่อนไข 3) ยุทธศาสตร์ 4) ระบบงานและกลไก 5) ผลที่ได้รับจากการนำรูปแบบไปใช้ และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ, สมศรี สุ่มมาตย์ (2557) ได้นำเสนอองค์ประกอบของรูปแบบในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) การจัดกลไกในการดำเนินการ 4) กระบวนการจัดการ 5) การประเมินผล และ 6) เงื่อนไขความสำเร็จ และจากการสังเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบการนิเทศภายในพบว่า องค์ประกอบของรูปแบบ จึงมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการของรูปแบบ 2) วัตถุประสงค์ของรูปแบบ 3) ระบบงานและกลไกของรูปแบบ 4) การประเมินผลรูปแบบ และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นกระบวนการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Research) ระหว่างการเก็บข้อมูลวิจัยแบบคุณภาพ (Qualitative research) เพื่อพัฒนารูปแบบและการวิจัยเชิงปริมาณในการประเมินรูปแบบโดยการเก็บข้อมูลวิจัยจากการวิเคราะห์เอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ การสนทนากลุ่ม การแสดง

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มเป้าหมายให้ข้อมูล และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) เป็นการประเมินรูปแบบโดยผู้เชี่ยวชาญที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย การวิจัยในครั้งนี้ได้แบ่งการดำเนินการวิจัยออกเป็น 2 ระยะ โดยมีรายละเอียด ขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัย มีดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาองค์ประกอบของการนิเทศภายใน

การวิจัยในขั้นตอนนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบของกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยกำหนดตัวแปรเป็นกระบวนการนิเทศภายใน 5 ด้าน ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) การวางแผนและการกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือ และการพัฒนาวิธีการ 4) การปฏิบัติการนิเทศ และ 5) การประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ แหล่งข้อมูลประกอบด้วยเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึกการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการศึกษาวิเคราะห์เอกสารอย่างเป็นระบบ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อสังเคราะห์องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศภายใน

ขั้นตอนที่ 2 การศึกษาสภาพและแนวทางการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

การศึกษาขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการดำเนินงานนิเทศภายในสถานศึกษา ตามองค์ประกอบทั้ง 5 ด้าน โดยใช้วิธีการสนทนากลุ่ม กลุ่มเป้าหมายประกอบด้วยผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบการนิเทศภายใน จำนวน 4 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบสนทนากลุ่มซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการประสานงานและกำหนดนัดหมายอย่างเป็นทางการ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เชิงเนื้อหา เพื่อสังเคราะห์สภาพ ปัญหา และแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายใน อันเป็นฐานข้อมูลสำคัญในการพัฒนารูปแบบ

ขั้นตอนที่ 3 การศึกษาแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ

การศึกษาขั้นตอนนี้มุ่งวิเคราะห์แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในจากสถานศึกษาที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศด้านการนิเทศภายใน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง กลุ่มเป้าหมายได้แก่ผู้อำนวยการสถานศึกษาระดับอำเภอและระดับจังหวัด จำนวน 3 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้แบบสัมภาษณ์ แบบกึ่งโครงสร้าง ผ่านการตรวจสอบคุณภาพโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการนัดหมายและสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปสังเคราะห์เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน

ระยะที่ 2 การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

ขั้นตอนที่ 1 การร่างรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง ประกอบด้วย

การดำเนินการในขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนาาร่างรูปแบบการนิเทศภายใน โดยกำหนดองค์ประกอบของรูปแบบ ได้แก่ หลักการ วัตถุประสงค์ กระบวนการดำเนินงาน การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ กลุ่มผู้ร่วมพัฒนารูปแบบประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 1 คน ครูผู้สอนที่รับผิดชอบการนิเทศภายใน จำนวน 5 คน ผู้วิจัย และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ รวมจำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้คือแบบบันทึก

การร่างรูปแบบ ซึ่งสร้างขึ้นจากการสังเคราะห์เอกสารและผลการศึกษาในระยะที่ 1 ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการสนทนากลุ่ม และการตรวจสอบความเหมาะสมของร่างรูปแบบโดยผู้ทรงคุณวุฒิ จากนั้นนำข้อเสนอแนะมาวิเคราะห์เชิงเนื้อหาเพื่อปรับปรุงรูปแบบให้มีความสมบูรณ์

ขั้นตอนที่ 2 การประเมินรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

การประเมินรูปแบบมีวัตถุประสงค์เพื่อตรวจสอบความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของรูปแบบ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้คือแบบประเมินมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือโดยอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ การเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการส่งแบบประเมินให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา เพื่อนำไปสรุปผลและปรับปรุงรูปแบบให้มีความเหมาะสมและสามารถนำไปใช้ได้จริง

ผลการวิจัย

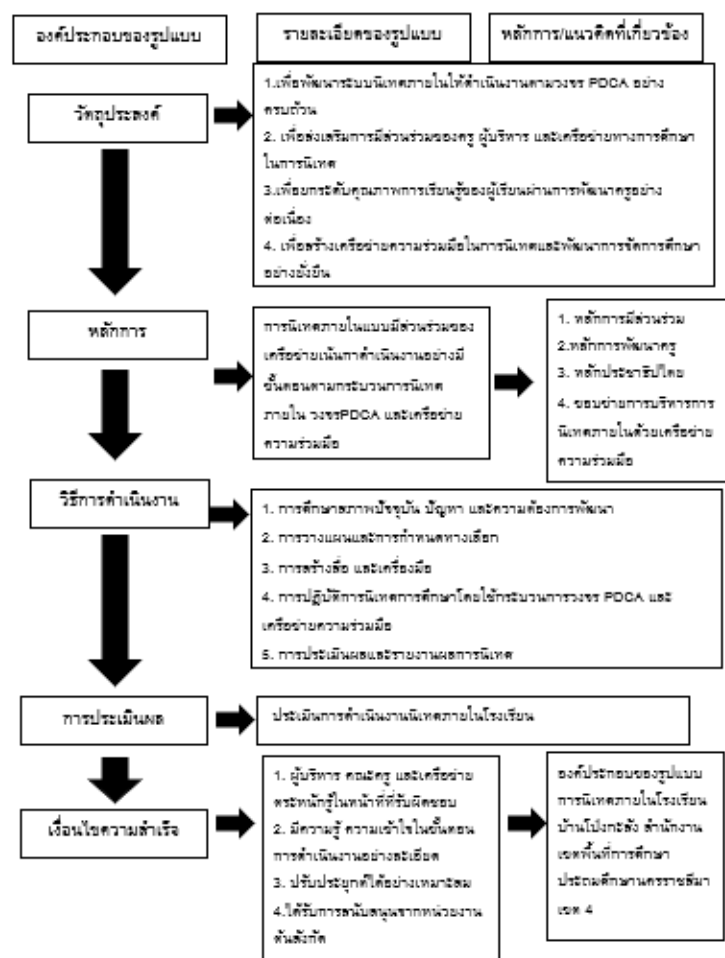
วัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการวิจัยพบว่าองค์ประกอบของการนิเทศภายใน องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศภายใน ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ หลักการ แนวคิด ทฤษฎี จากหนังสือ บทความ วิชาการ งานวิจัยทั้งในประเทศและต่างประเทศ ผลการสังเคราะห์ข้อมูล พบว่า องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศภายใน จึงมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) วางแผนการนิเทศ 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือนิเทศ 4) ปฏิบัติการนิเทศศึกษา 5) ประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ และแนวทางการนิเทศภายในจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติที่เป็นเลิศ แนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศแต่ละด้าน มีดังนี้ 1) ด้านเป้าหมายและหลักการนิเทศ มุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมและกัลยาณมิตร เน้นการประเมินเชิงพัฒนาเพื่อลดความกดดันและสร้างบรรยากาศการพัฒนาวิชาชีพที่สร้างสรรค์ 2) ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหา ดำเนินการอย่างเป็นระบบโดยวิเคราะห์ข้อมูลรอบด้านจากสารสนเทศสถานศึกษา (SAR) และความต้องการของครูและผู้บริหาร ผ่านช่องทางเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อกำหนดเป้าหมายและตัวชี้วัดที่สอดคล้องกับบริบทจริง 3) ด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก เน้นการทำงานแบบมีส่วนร่วมทุกภาคส่วน ใช้กระบวนการ PLC และการศึกษาชั้นเรียน

(Lesson Study) เป็นกลไกหลัก โดยมีการกำหนดปฏิทินและคณะกรรมการนิเทศที่ชัดเจน แต่ยังคงความยืดหยุ่นเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ครู 4) ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ พัฒนาเครื่องมือที่หลากหลาย (แบบประเมิน, คู่มือ, แบบสังเกต) ที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพและปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้ใช้งานง่ายและจัดเก็บข้อมูลได้อย่างเป็นระบบ 5) ด้านการปฏิบัติการนิเทศ เน้นความยืดหยุ่นและการดำเนินการแบบไม่เป็นทางการในสถานการณ์จริง เพื่อลดความตึงเครียด เน้นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้รายกลุ่มระดับชั้น (Grade-level groups) และการสะท้อนผลเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง 6) ด้านการประเมินและรายงานผล ครอบคลุม 3 มิติ (กายภาพ, ผู้เรียน, ครู) โดยใช้การเสริมแรงเชิงบวกเป็นหลัก มีการจัดทำรายงานประจำปีทั้งรูปแบบเอกสารและฐานข้อมูลดิจิทัล เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลในการพัฒนาอย่างยั่งยืน และ 7) ด้านนวัตกรรมนิเทศ มีการขับเคลื่อนผ่านโมเดลการบริหารที่โดดเด่น ได้แก่ 7 Steps Model (มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์), KING Model (เน้น Active Learning และ กัลยาณมิตร) และ WACHIRA Model (เน้นธรรมาภิบาลและการมีส่วนร่วม) ซึ่งบูรณาการเข้ากับวงจร PDCA

วัตถุประสงค์ที่ 2 ผลการวิจัยพบว่ารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบผ่านการสังเคราะห์วรรณกรรมและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practices) และข้อมูลที่ได้ถูกนำมาจัดกลุ่มประเด็นสำคัญเพื่อยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายใน 4 คน ซึ่งคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ทั้งนี้ รูปแบบการนิเทศภายในที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลักที่สำคัญ ได้แก่ หลักการ, วัตถุประสงค์, วิธีการดำเนินงาน การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ และในองค์ประกอบด้านกระบวนการดำเนินงาน ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ คือ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบันและความต้องการพัฒนา 2) การวางแผนและการกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ และเครื่องมือ 4) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการ PDCA ที่มีการใช้ร่วมกับกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC และเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษา 5) การประเมินและรายงานผลการนิเทศ แสดงดังภาพ

ภาพที่ 2 แสดงการร่างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

วัตถุประสงค์ที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการประเมินรูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 มีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานผลการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวม

รายละเอียดเนื้อหาสาระของรูปแบบ	ความเหมาะสม			ความเป็นไปได้		
	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. วัตถุประสงค์	4.90	0.12	มากที่สุด	4.75	0.27	มากที่สุด
2. หลักการ	4.90	0.12	มากที่สุด	4.75	0.27	มากที่สุด
3. วิธีการดำเนินงาน	5.00	0.00	มากที่สุด	4.80	0.40	มากที่สุด
4. การประเมินผล	4.96	0.04	มากที่สุด	4.85	0.09	มากที่สุด
5. เงื่อนไขความสำเร็จ	5.00	0.00	มากที่สุด	5.00	0.00	มากที่สุด
รวม	4.95	0.04	มากที่สุด	4.83	0.09	มากที่สุด

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมการประเมินความเหมาะสม และความเป็นไปได้ของรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยภาพรวม ความเหมาะสมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.95 S.D. = 0.04) และความเป็นไปได้ค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.83 S.D. = 0.09) เมื่อพิจารณาองค์ประกอบหลักทั้ง 5 องค์ประกอบ คือ วัตถุประสงค์ หลักการ วิธีการดำเนินงาน การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ พบว่ามีความเหมาะสม และความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของกระบวนการนิเทศภายในมี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) วางแผนการนิเทศ 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือนิเทศ 4) ปฏิบัติการนิเทศศึกษา 5) ประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการนิเทศภายในเป็นกระบวนการเชิงระบบที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นลำดับขั้น โดยเฉพาะโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร การวิเคราะห์ข้อมูลจากสภาพจริงจึงเป็นฐานสำคัญในการกำหนดทิศทางการนิเทศให้ตรงประเด็น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วัชรฯ เล่าเรียนดี (2554) ที่ระบุว่าการนิเทศเป็นกระบวนการพัฒนาคุณภาพอย่างเป็นระบบ ตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพการณ์ไปจนถึงการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการสอน และสอดคล้องกับหลักวงจรคุณภาพ PDCA (Deming, 1986) ที่เน้นการวางแผนบนฐานข้อมูลจริงเพื่อนำไปสู่การปฏิบัติที่มีทิศทาง นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกวรรณ ศรีสุข (2564) ที่พบว่ารูปแบบการนิเทศที่มีประสิทธิภาพต้องประกอบด้วยขั้นตอนที่สัมพันธ์เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ ซึ่งจะส่งผลต่อความสำเร็จของการนิเทศโดยรวม และแนวทางการดำเนินงานนิเทศภายในจากโรงเรียนที่มีการปฏิบัติเป็นเลิศ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ และการประเมินผลพร้อมรายงานผล โดยทุกขั้นตอนเน้นการมีส่วนร่วมของผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้บริหารและครู เพื่อร่วมกันวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมาย และดำเนินการนิเทศให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษานิเทศภายในมุ่งเน้นบรรยากาศของความเป็นกัลยาณมิตร มีความยืดหยุ่น และใช้การสะท้อนผลเพื่อพัฒนา มากกว่าการตรวจสอบควบคุม ซึ่งเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาไทยที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร ส่งผลให้เกิดความไว้วางใจและส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ร่วมกันของครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้อาจเพราะ การนิเทศการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ควรมุ่งพัฒนาศักยภาพครูผ่านกระบวนการสะท้อนผล การให้ข้อมูลย้อนกลับเชิงสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกัน มากกว่าการประเมินเพื่อจัดอันดับหรือให้คะแนน (Glickman, Gordon และ Ross-Gordon, 2018) และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธศักดิ์ หาดเคลือบ (2564) ศึกษาเรื่องรูปแบบการนิเทศภายในรูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 พบว่า การศึกษาสภาพปัญหา

และความต้องการของครูอย่างเป็นระบบ ช่วยให้การวางแผนการนิเทศมีความชัดเจน ลดความต้านทานของครู และส่งผลให้ครูนำผลการนิเทศไปปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนได้จริง

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยรวม พบว่า ผู้วิจัยได้นำข้อมูลจาก ชั้นที่ 1 และ ชั้นที่ 2 มาสร้างรูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ตามองค์ประกอบของรูปแบบ ประกอบด้วย 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ 3) วิธีการดำเนินงาน โดยใช้กระบวนการวงจร PDCA และเครือข่ายความร่วมมือ มาปรับใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรและทรัพยากร ทำให้จำเป็นต้องใช้รูปแบบการนิเทศที่มีความชัดเจน ยืดหยุ่น และเปิดโอกาสให้ครูและผู้เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมอย่างแท้จริง จึงได้มีการบริหารคุณภาพตามวงจรเดมมิง (PDCA) ควบคู่กับการนิเทศแบบมีส่วนร่วมและการทำงานเป็นเครือข่ายความร่วมมือ ซึ่งส่งผลให้กระบวนการนิเทศภายในมีความชัดเจน เป็นขั้นตอน และเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับนักวิชาการ Glickman, Gordon, และ Ross-Gordon (2018) ที่กล่าวว่า การนิเทศควรเป็นกระบวนการสนับสนุนการเรียนรู้ของครูอย่างเป็นระบบ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม การเสริมแรงเชิงบวก และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง มากกว่าการควบคุมหรือประเมินเพื่อตัดสินผล นอกจากนี้การบูรณาการวงจรคุณภาพเดมมิง (PDCA) เข้ากับกระบวนการนิเทศยังสอดคล้องกับแนวคิดการบริหารคุณภาพของ Deming (1986) ที่เน้นการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สรรเพชญ์ ศิริเกตุ (2563) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า มีองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการสำรวจความต้องการและความจำเป็น 2) ด้านการวางแผนการนิเทศ 3) ด้านการดำเนินการนิเทศ 4) ด้านการประเมินผลและรายงานผลการนิเทศ และ 5) ด้านเงื่อนไขความสำเร็จ ยกย่องและเชิดชูเกียรติ ซึ่งยึดวงจร PDCA และการมีส่วนร่วมของครูในการปฏิบัติการนิเทศภายใน จึงทำให้สามารถยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนและสร้างความเข้มแข็งให้ระบบนิเทศภายในได้อย่างมีนัยสำคัญ และสอดคล้องกับงานวิจัยของธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์ (2568) ศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดมหาสารคาม พบว่า รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพควรประกอบด้วยองค์ประกอบที่ชัดเจน ได้แก่ วัตถุประสงค์ หลักการ กระบวนการดำเนินงาน การประเมินผล และเงื่อนไขความสำเร็จ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ครู และผู้เกี่ยวข้อง ใช้วงจรคุณภาพ PDCA และกระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนการนิเทศ ทั้งนี้ผลการนำรูปแบบไปใช้พบว่าสามารถพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 3 พบว่า ผลการประเมินรูปแบบด้านความเหมาะสม และ ความเป็นไปได้ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสามารถสะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบดังกล่าวมีความเป็นไปได้ มีความชัดเจนในเชิงกระบวนการ และสามารถใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการ

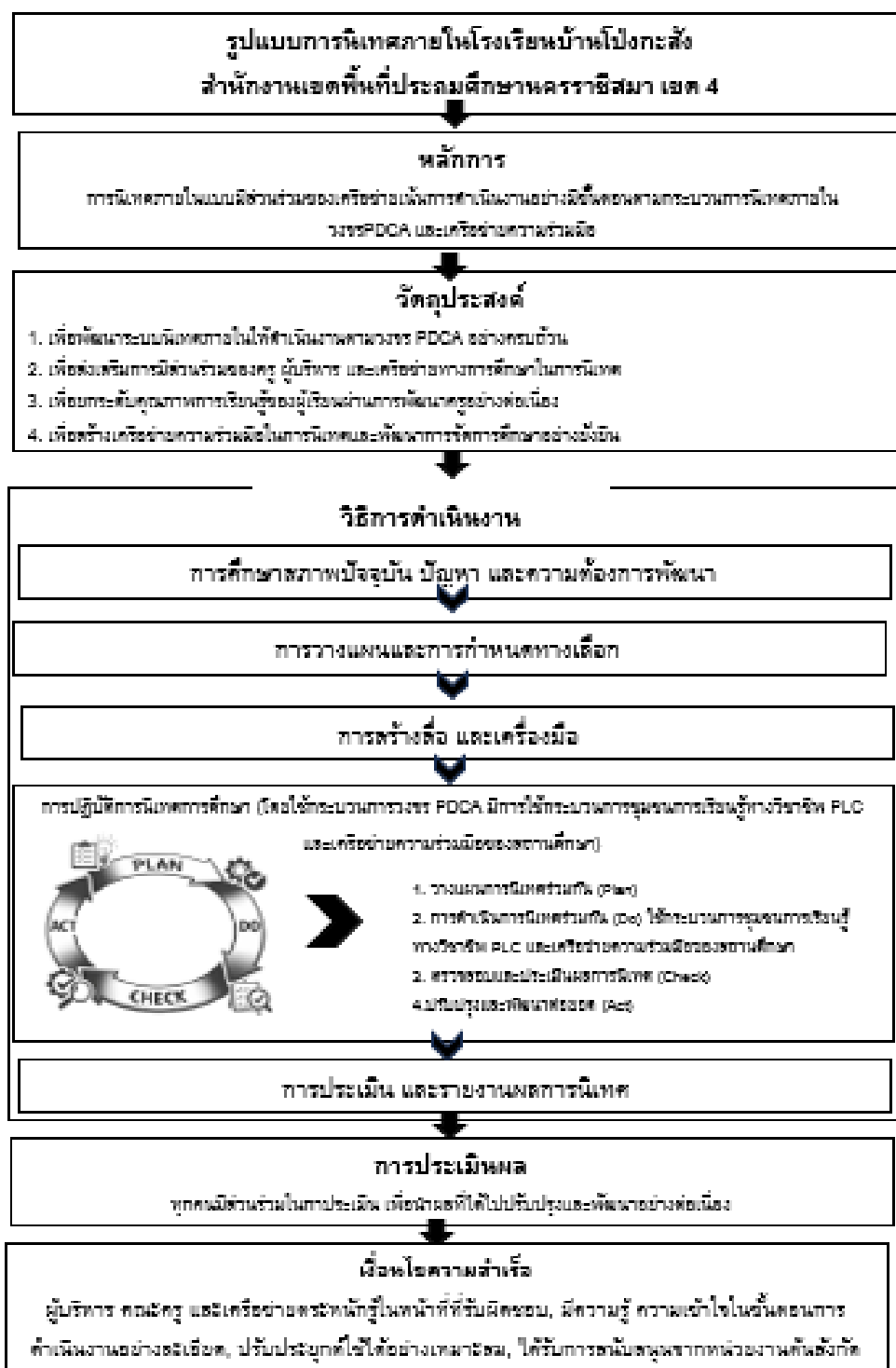

จัดการเรียนการสอนและการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสรรพเพชญ์ สิริเกตุ และอดิศักดิ์ สุดเสนาห์, กัญญา เอี่ยมพญา, และพรทิพย์ อันเกษม (2567) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 พบว่า ความเหมาะสม และความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิพิมพ์ ชุมทอง (2567, น. 326) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัชชา ยมนา, หยกแก้ว กมลวรเดช และสุรเชษฐ์ บุญรักษ์ (2566) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี พบว่า ความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการวิจัย คือ รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ที่ได้พัฒนาขึ้นเป็นการบูรณาการระหว่างกระบวนการ PDCA ที่มีการใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษาผ่านกระบวนการ 5 ขั้นตอน ซึ่งได้พัฒนาขึ้นมาเพื่อให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาขนาดเล็ก เป็นการนิเทศที่เน้นการมีส่วนร่วมของครูและเครือข่ายความร่วมมือทุกคน ซึ่งช่วยแก้ปัญหาข้อจำกัดด้านบุคลากรในโรงเรียนขนาดเล็กได้อย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้สถานศึกษาสามารถจัดการนิเทศได้อย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง และเป็นระบบผ่านวงจร PDCA และเครือข่ายความร่วมมือ

ภาพที่ 3 รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4

สรุป

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและแนวทางในการพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 โดยดำเนินวิจัย

ตามวัตถุประสงค์ ได้แก่ ศึกษาสภาพความต้องการและแนวทางในการนิเทศภายใน ซึ่งพบว่าประสบปัญหาสำคัญในการจัดการนิเทศภายในเนื่องจากบริบทของโรงเรียนขนาดเล็กที่มีข้อจำกัดด้านบุคลากรผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ภาระงานตกอยู่กับครูเพียงบางกลุ่ม ส่งผลให้กระบวนการนิเทศ ทั้งการจัดตารางการสะท้อนผล และการรายงานผลขาดความต่อเนื่องและไม่ทั่วถึง ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ พัฒนารูปแบบการนิเทศภายใน ผู้วิจัยได้กำหนดองค์ประกอบของรูปแบบผ่านการสังเคราะห์วรรณกรรมและการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ร่วมกับการสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ทรงคุณวุฒิจากสถานศึกษาที่มีแนวปฏิบัติเป็นเลิศ (Best Practices) และข้อมูลที่ได้ถูกนำมาจัดกลุ่มประเด็นสำคัญเพื่อยกร่างรูปแบบการนิเทศภายในที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง โดยกลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการพัฒนารูปแบบ ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง จำนวน 5 คน ประกอบด้วยผู้อำนวยการโรงเรียน 1 คน และครูผู้รับผิดชอบงานนิเทศภายใน 4 คน ซึ่งคัดเลือกโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) วัตถุประสงค์ 2) หลักการ 3) วิธีการดำเนินงาน ซึ่งประกอบไปด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ 2) การวางแผนและการกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อและเครื่องมือ 4) การปฏิบัติการนิเทศการศึกษา (โดยใช้กระบวนการวงจร PDCA ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพ และเครือข่ายความร่วมมือ) 4) การประเมินผล และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ และประเมินรูปแบบการนิเทศภายใน โดยรวมมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ในระดับมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ด้านการกำหนดทิศทางระดับเขตพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา (สพป.) ควรนำรูปแบบการนิเทศที่พัฒนาขึ้นไปใช้เป็นต้นแบบในการวางแผนเชิงนโยบายเพื่อสนับสนุนโรงเรียนขนาดเล็กที่มีบริบทคล้ายคลึงกับโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง โดยเฉพาะการแก้ปัญหาความขาดแคลนบุคลากรเชี่ยวชาญผ่านระบบเครือข่ายความร่วมมือ

1.2 ด้านการสนับสนุนงบประมาณ ควรมีการจัดสรรงบประมาณพัฒนาสื่อและเทคโนโลยีเพื่อการนิเทศ เพื่อลดภาระงานด้านเอกสารและเพิ่มความต่อเนื่องในการรายงานผล

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ในการนำรูปแบบไปใช้ ครูและผู้บริหารต้องปฏิบัติการนิเทศอย่างเป็นระบบตามวงจร PDCA โดยเน้นให้กระบวนการ PLC เป็นพื้นที่ในการสะท้อนผลการสอนอย่างสม่ำเสมอ มากกว่าการนิเทศเพื่อการประเมินผลเพียงอย่างเดียว

2.2 การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้งานง่าย: ควรนำผลการประเมินความเหมาะสมของเครื่องมือในงานวิจัยนี้ ไปพัฒนาระบบจัดเก็บข้อมูลแบบออนไลน์ (Digital Tools) เพื่อให้การติดตามผล (Monitoring) สามารถทำได้ทุกที่ทุกเวลา และแก้ปัญหาความไม่ทั่วถึงของข้อมูล

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยนี้ได้ข้อค้นพบที่สำคัญ คือ รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนบ้านโป่งกะสัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 สามารถนำไปประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทของพื้นที่ สภาพแวดล้อมและความต้องการของโรงเรียนตนเองได้ โดยควรให้ความสำคัญกับ กระบวนการปฏิบัติดำเนินการนิเทศภายในของโรงเรียนที่ต้องการดำเนินการรวมกันกับเครือข่ายความร่วมมือของสถานศึกษา เพื่อลดข้อจำกัดด้านบุคลากร

เอกสารอ้างอิง

- กนกวรรณ ศรีสุข. (2564). รูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนขนาดเล็ก (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- กนกกาญจน์ ศรีเนตร. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 (วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. (2544). เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย. (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: เทพเนรมิต.
- ทิตนา แชมมณี. (2550). รูปแบบการเรียนการสอนทางเลือกที่หลากหลาย. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธนชา ยมนา, หยกแก้ว กมลวรรณ และสุรเชษฐ์ บุญรักษ์. (2566). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุดรธานี. วารสารวิจัยทางการศึกษา, 18(2), 45–58.
- ธีรสิทธิ์ สร้อยสวัสดิ์. (2568). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดมหาสารคาม. วารสารวิชาการและวิจัย สวพ. สกร., 9(1), 210–225.
- บุญชม ศรีสะอาด. (2547). รายงานการวิจัยเรื่องรูปแบบการควบคุมวิทยานิพนธ์. มหาสารคาม: อภิชาติ.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). ราชกิจจานุเบกษา. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก, หน้า 1–23.
- ยุทธศักดิ์ หาดเคลือบ, พิมพ์กา ธรรมสิทธิ์, และสุกัญญา รุจิเมธภาส. (2564). รูปแบบการนิเทศภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1. วารสารการพัฒนารูปแบบการเรียนรู้สมัยใหม่, 6(4), 104–118.

- โรงเรียนบ้านโป่งกะสัง. (2567). รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (Self-Assessment Report: SAR) ปีการศึกษา 2567. นครราชสีมา: โรงเรียนบ้านโป่งกะสัง.
- วัชรวิภา เล่าเรียนดี. (2554). นิเทศการสอน. (พิมพ์ครั้งที่ 9). นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศศิพิมพ์ ชุมทอง. (2567). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *Journal of Education and Innovation*, 26(4), 326–340.
- สมศรี สุ่มมาตย์. (2557). รูปแบบการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 3 (วิทยานิพนธ์ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- สรเพชญ์ ศิริเกตุ และสุธรรม ธรรมทัศน์านนท์. (2563). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, 13(2), 526–535.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). คู่มือการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา. กรุงเทพฯ: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- อดิศักดิ์ สุดเสนา, กัญญา เอี่ยมพญา และพรทิพย์ อ้นเกษม. (2567). การศึกษารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกร่วมกับแนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์*, 6(4), 79–94.
- Deming, W. E. (1986). *Out of the crisis*. Cambridge, MA: MIT Press.
- Glickman, C. D., Gordon, S. P. & Ross–Gordon, J. M. (2018). *SuperVision and instructional leadership: A developmental approach* (10th ed.). New York: Pearson.

